

DIRECTOR:
Dr. AUGUSTIN POPA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BLAJ — JUD. TÂRNAVA MICĂ

INSERATE:

Un șir garmond: 6 Lei. La
publicări repetate după
învoială

Unirea

REDACTOR:
Prof. DUMITRU NEDA

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 200 Lei
Pe 6 luni . . . 100 Lei
Pentru străinătate 400 Lei

Foale bisericescă-politică — Apare în fiecare Sâmbătă

Nădejdi luminoase

(+) *Vremurile sunt rele. Nota dominantă a zilelor noastre e întunecarea și nesiguranța. Totul se clatină. Totul amenință cu destrămarea, și cu prăbușirea: resorturi de intimitate individuală și ordine socială. Perspectivele prăpădului se conturează sinistru în zările unui viitor apropiat*

Pricina? Descresținarea. A fost scos, treptat, Hristos din suflete și din viața obștească. Lumina evanghelică a fost pusă sub obrocul nepăsării. Adesea chiar sub cel al oprobiului. Și așa era firesc să urmeze întunecarea, haosul, clatinarea; răsturnarea a tot ce e valoare morală în sensul creștinismului. Vinovații? Creștinii de paradă, cari s'au mulțumit să facă cel mult pe spectatorii mirați în fața râului ce-și desăvârșea opera sub mișcări de forme. Riposta sarcastică, de pe vremuri, a evreului matador socialist Liebknecht: „E ridicol să se susțină că socialismul ar fi precursorul eurentului de apostasie dela principiile creștinismului. El a rupt, ce-i drept, cu acesta din urmă. Numai cât această ruptură, așa zicând nu-i opera sa, ci mai degrabă a societății burgheze. Cu o deosebire: democrația socială nu se pretează la jocul ipocrit al boierinașilor moralizatori, e de o dureroasă actualitate. Dreptul, care nu-i decât o parte a moralei, odată declarat independent de morală (mai ales dela fichte încoace) am ajuns să n'avem decât o parodie de justiție, clădită pe paragrafi de cari își râde, fără pic de remușcare de conștiință, orice potentat. E tipic cazul lui I. Brătianu. (pe atunci ministru de războiu), la care vine Take Ionescu și-i cere să fie reprimit în școala militară fratele său Victor, dat afară pentru totdeauna, din motive extrem de grave. Intrebat în cauză secretarul general al școlii, un colonel, acela lămurește că se opun categoric articolele 47, 75, 89, 100 și 105 a legii privitoare la caz. „Ei bine, — se repede ministrul, — până mâine, domnule colonel, să nu se mai opună nici un articol“. — Și câți n'au purces și nu purced la fel cu articolele și paragrafii de lege?

Dar e o justiție immanentă care se răzbindă Păcatul pe care nu-l stărpești îl sameni, și ești dușman al turmei dacă nu împiedici lupul s'o sfășie, cum zice un proverb german. Tragedia ceasului chiar aceasta este: s'au înmulțit lupii stășietori și nu i cine să apere turmele de ei. „Religia e o afacere privată“, se expectorează toți tonții. Ceeace practic însemnează: poate isbi în ea cine vrea. Și de fapt așa se și întâmplă. Posesorii de epoleți bătători la ochi, politiciastri, dascăli mici și mari, ziariști, morfolitori de fraze, stâlpi de cafenele și cavaleri ai conjuncturilor: lovesc cu toții în ea, pe toate căile, cu toate prilejurile, strâmbând conștiințele, salvăcând moravurile, — măcinând puterea de rezistență a neamului.

Pentru că rămâne în veac adevărat avertismentul Scripturii: Dreptatea înalță neamul; iar păcatele împușcăază semințiile (Pilde 14, 35). Și cei ce sapă morala creștină, subminează singura temelie solidă, unicul izvor nesecat de energie și razim neclătit de tirie a oricărei societăți. Căci, precum atât de bine observă omul de concepții largi și vederi limpezi, A. C. Popovici: „Pentru un popor moralitatea generală este mai mult decât o condiție de dezvoltare: e o condiție de existență. Pe scara istoriei și a vieții, popoarele se înalță sau decad, înving sau sunt învinse, după cum și-au îmbogățit ori și-au săcătuit comoara moralității ereditare“. — Iar noi vrem să învingem în războiul de întrecere al popoarelor. Ne măgulim ca sugestia imnului: Etern, etern vom înflori. Asta însă va și fi aievea numai într'un caz: când pe toată linia, pe toate scările sociale, vom trăi creș-

Recapitulări de folos

Vrajbă veche în anul nou — Autorii războiului confesional —
Aparatul de stat în slujba prozelitismului —

(*) Se știe că Maramureșul e chinuit de multe nevoi. Morale și materiale. Mizerie cumplită și analfabetism. Certuri și dușmăni. Ar avea nevoie de ajutor sistematic pentru a se smulge din durerile ce-l copleșesc. Și de pace multă. — Toate acestea în părintească grijă luându-le, episcopia ortodoxă a Clujului a svârșit în vileag, de anul nou, o idee miraculoasă și salvatoare. Iată-o:

„Episcopia Clujului are nevoie de câțiva preoți licențiați în teologie, cari să facă misionarism și să organizeze parohiile trecute dela uniți în finutul Maramureșului, unde vor putea să-și înceapă activitatea. Toți cari doresc a lucra în aceste locuri, își vor înainta de urgență cererile la facultatea de teologie din București, care urmează a face în cel mai scurt timp, recomandările Sf. Sinod“.

Maramureșul poate fi de-acum liniștit. S'a găsit leacul tămăduirii lui. În curând va avea un nou val de misionari ortodocși. Spre fericirea și mândria lui, aceștia vor fi toți cu licență în teologie. Cum se cuvine pentru o țară de boieri ca „moroșenii“.

În așteptarea fericitului eveniment, nu strică să examinăm nișel însăși chiemarea la misionarism. E plină de învățături. Mai ales dacă vom așeza-o în cadrul care-i convine. Fiindcă nu-i un glas izolat, rostogolit peste pustietățile locuite de sălbaticile seminții ale „uniților“. Ci mai curând un nou pas strategic dintr'o mare acțiune de cucerire și înfrângere sistematică a pomenitelor sălbătăciuni. O nouă ceată de ofițeri se recrutează pentru frontul războiului sfânt al lui Kerularie și se trimite la punctul cel mai expus.

Fiindcă suntem la început de an și dată fiind eleganța gestului care ține să liniștească toată suflarea românească, precum că răvna misionaricească n'a pierit din oasele marilor comandanți pravoslavnici, ci cu osârdie înoită vor Sfinții Lor să continue marea învrajbire din Ardeal, nu va fi fără de folos să zăbovim o clipă și să facem o scurtă privire asupra întregului câmp de bătăie. Numai în felul acesta chiemarea inocentă a Clujului își capătă înțelesul său întreg și adevărat.

În vremea robiei ungurești, cele două bi-

tinește. Cu fapta, nu numai cu vorba. — Iată de ce semnalăm cu adânc simțită bucurie mijitul unor zori de mai bine, pe care-l deslușim în cuvântul răspicat al d. IULIU MANIU care sintetizează ca program de partid lozincă: națiune creștinism, dreptate socială. Asta în întregum. Fără nici o ciuntire sau transacție. Motivul: „Dacă vrem să avem viitor trebuie să proclamăm integritatea atributele noastre naționale, morala creștină, și salvagădarea țării ca urmare firească a dreptății sociale“. — Amin și Doamne ajută!

serici românești din Ardeal, mână'n mână, au mers în fruntea tuturor mișcărilor și acțiunilor naționale. — Adevăr repetat până la banalitate. Care rămâne, totuși, adevăr incontestabil.

În acele vremuri, — frații ortodocși ni-o repetă mereu — uniții din Ardeal au fost alinați de oblăduirea ungurească, iar cei ortodocși prigoniți. E adevărat, că ei, săracuții și oropsiții, au primit salarii dela statul unguresc cu un deceniu înaltea celor uniți și nu odată, în fel de fel de pricini, au reușit să se înțeleagă destul de bine cu asupritorii. Dar asta n'are importanță și nimănui nu folosește să mai sgândere acum mici bube și sgalbe vindecate. Ca să nu lungim vorba, admitem și reținem atâta: în vremea robiei, uniții din Ardeal n'au fost mai slabi decât ortodocșii din nici un punct de vedere; dimpotrivă, în unele privințe au fost mai tari pe poziții. — Concluzia din aceste două premise e clară: uniții, când au fost tari, n'au făcut război de cucerire, ci au preferat să colaboreze frățeste cu ortodocșii la operă națională românească.

Dela un reu din 1918 încoace bântuie pe plaiurile Ardealului dihonă confesională, pe care o deplâng toți românii cu scaun la cap. Este a priori clar, că nu uniții o provoacă și alimentează. Ei sunt acum o mică minoritate. Ortodocșii sunt mulți și dominanți. Dacă uniții n'au făcut război atunci când le-ar fi dat mâna, nu-s nebuni să-l facă acum, când stau în fața unei puteri cevârșitoare. Nu strică, totuși, să pomenim iară și iară, câteva fapte concludente în această privință.

Era pe la începutul României Mari, când M tropolitul Sibiului s'a jurat, că nu-și va da od hoă oaselor până nu va sfârma pecețile unirii dela 1700. Declarații asemănătoare s'au mai făcut și mai târziu. Cea mai proaspătă în congresul „Frăției Ortodoxe Române“, ținut în toamnă la Sibiu. Cu acest prilej s'a pus în slujba acestei lozince o întreagă armată de „intellectuali“ cu multă și puțină carte, dar totdeauna cu multă dușmănie împotriva uniților.

Față de această pornire destructivă, noi am spus așa: E frumos a ținde la unirea în credință a tuturor Românilor. Trebuie văzut numai cum se poate ajunge la acest ideal. Trebuie ales momentul potrivit și utilizate mijloace onorabile. Deocamdată însă, câteva decenii, nația noastră are nevoie de pace multă. Pentru a-și desăvârși procesul de consolidare imperios necesară. Dar o acțiune violentă de suprimare a uniților provoacă tulburări păgubitoare. Să mai aștepte deci, cât de cât, răvna misionară ortodoxă.

N'a așteptat. A pornit războiul. O justi-

ficare teoretică postumă a formulat de curând, pentru această acțiune primejdioasă, academicianul domn Sextil Pușcariu: lucrând ca ortodox, lucrăm ca Români. Adecă: învrăjbind pentru ortodoxie, întărim românismul.

Fie și așa, dacă așa binevoiește dominația voastră, zicem noi. Numai să lucrați cu unelte oneste, evanghelice. Că doar e vorba de unirea într-o credință creștinească. Folosiți deci armele convingerii. Luminați-ne. Arătați-ne, că suntem rătăciți. Că la Foșle și Kerularie este adevărul. Că el au încreștinat pe Români și el i-au trezit mai apoi, din nou, la conștiința de neam; etc.

Dânșii însă au crezut și, mai ales au făcut altfel. Au găsit căi de cucerire de care evangheliile nu pomenesc. Cu vremelnice bunuri au cumpărat prin cele sate câte-un mănunchiu de suflete hârbulte. S'au folosit de mici neofitegeri locale, pe cari le-au știut atâta și alimentat mereu. Au trimis peste satele noastre pașnice o droaie de călugări agramăși și flămânzi, cari au desfășurat o acțiune de învrăjpire lamentabilă și condamnată. Acum, mai nou, cearcă să pornească un val general de mânie și ură împotriva noastră printr-o campanie incalificabilă de ponegrire a trecutului nostru și de nedemnă bănuire a simțirii noastre românești. S'a mers atât de departe pe această cale infamă, încât unșii sunt prezentați deadreptul ca trădători de neam și Blajul drept o Ianka-Puszta a României.

Eșecul acestor manevre, oricât de violente și de necreștine, era mai dinainte asigurat. Nu pe această cale se câștigă conștiințele. — Marii bătăuși confesionali au recurs deci la ultima armă: aparatul de stat. Au cercat să degradeze autoritățile țării la rangul de unelte ale proselitismului lor nesocotit. Și, în parte, au reușit. Reforma agrară s'a pus în slujba idealului panortodox. De aceea s'au dat seama parohiale ortodoxe în sate curat unite. Pentru a cumpăra suflete cu pământ. — Cu prilejul serbărilor naționale suntem umiliți mereu și sistematic. — Ni-s'a trimis pe cap o ploate de *dascăli regăsenți*, cu menirea de-a face proselitism.

Un punct, la care ne oprim o clipă. E foarte important. Reproducem cuvintele unui bun ortodox și bun cunoscător al stărilor de la noi. D. prof. Valeriu Moldovan scrie: „Mulți tulburări au provocat în Ardeal și câțiva învățători veniți de alurea, cari au început să facă proselitism confesional. Nu din convingeri Ci din speculație. În câteva sate au reușit să rupă din masa, omogenă sub raport confesional, pe vreo câțiva nemulțumiți, exoperându-le înfrățirea și dotarea din bugetul țării a unei noi parohii. Și cine credeți că a fost numit popă? D. învățătorul asigurându-și astfel două venituri“. — Și nu s'a sfârșit cu această metodă. În toamnă s'a ținut o adunare a unei societăți preoțești din Gorj. A participat și păr. Duma din Petroșani. Care, luând din nou cuvântul, face apel la învățătorii gorjenii, cari profesază în județele din Ardeal, să lupte pentru aducerea către biserică ortodoxă a tuturor elementelor românești“.

Pe alocurea, funcționarii de stat au abuzat de situația lor și și-au terorizat subalternii pentru a-i face ortodocși. Să pomenim din nou aici cazul dela Oana-Șugatag. — Dar cu asta am intrat în plin Maramureș. Dela care am și plecat. Un capitol și — un articol a parte. Il merită!

Ministrul de externe al Franței în audiență la Sf. Părinte. După încheierea acordului franco-italian, d. Laval, ministrul de externe al Franței a fost primit în audiență de Vicarul Domnului. Faptul e de însemnătate istorică. De șaptezeci de ani nici un ministru în funcție n'a mai cercetat Vaticanul în calitate oficială. Celea întâmplare luni, în 7 Ianuarie c., au confirmat vădit pentru toată lumea bunele raporturi dintre Vatican și Franța.

Audiența a avut loc în biblioteca particulară a Sf. Părinte și a durat excepțional de mult: 50 de minute. Ministrul Franței a oferit bibliofiliului Pia XI trei cărți de valoare istorică, iar acesta a distins pe d. Laval cu Marea Cruce a ordinului Pius domnișoarei Laval, care însoțea pe tatăl său, dăruindu-i un șirag de mășni de mărgean montate în aur.

Cercuți apropiate de Vatican sunt de părerea că vizita aceasta va avea drept mare o seamă de schimbări însemnate în raporturile dintre Republica Franceză și Cetatea Veșnică. Unii vorbesc chiar de un concordat care nu va întârzia să se încheie între cele două puteri.

Minciuna și injuria personală metode unite?

Sub acest titlu, d. S. în „Telegraful Rom.“ din 16 XII 1934 se ocupă de ultimul meu articol, acuzându-mă că am alunecat spre vulgaritate, că am introdus în discuție, în loc de argumente, minciuni și injurii personale, că nu înțeleg generozitatea d-sale etc.

Cine se plânge împotriva injuriilor personale? Un ziar care din aceasta își face rațiunea de a fi. Dar cine a debitat și debitează număr de număr cele mai grosolane și abjecte injurii? Oare nu „Tel. Rom.“ pentru care venerabilul nostru mitropolit e „od hola sa“, iar vrednicul chiriarh de Oradea, Valeriu Traian Frențu, cel decorat cu Legiunea de onoare a Franței de însuși ministrul ei, este „adormit sa“, d. Frolo cu toți reprezentanții distinsii sale familii, morți sau în viață, un „strălnic“ ce trebuie izgonit din țară, redactorii acestui ziar vânduși Ungurilor, B. șul — o Ianka-puszta etc. etc.? Nu e cazul să spunem: Șade hârbu'ă cale și rade de oale?

Dar să vedem „generozitatea“ Tel. Rom. Care e această generozitate? Că nu se mai ocupă de „splendida unitate și solidaritate“ națională dinainte de 1700? Că nu binevoiesc a contesta plângerile mitropolitului Teodosie din veacul 17-lea sau ale unui Barbu Știrbei dela începutul veacului trecut? Că vor fi având și vizitatorii noștri străini: Matel al Mirelor, YHauterive, Haan, Springfels ș. a. o leacă de dreptate când fac anume constatări despre fețele noastre bisericăști așa de puțin curioase? Căci de acestea fusese vorba la început. Nu?

Iată însă, că Tel. Rom., lăsând „generozitatea“ de o parte, se ocupă acum de însuși

□ □ Foiața „Unirii“ □ □

Scrisul românesc din Ardeal

— note literare —

de Gh. I. Birlig

După război, Ardealul pare-că a intrat într-o fază de tăcere, din punct de vedere literar.

Revista care a strâns aici energiile literare, dar în același timp revista care a reprezentat tribuna cu largă sferă de propagare a idealului național, *Lucașfarul*, trecută la București, a trebuit să-și înceteze apariția, deși în serviciul ei continua să lupte cea forță care a dus-o la biruință, Octavian C. Tăslăuanu. Mănunchiul de scriitori ardeleni talentați a fost impus atenției generale, iar tinerii scriitori nu se arătau. Se simțea oarecum nevoia unei pauze pentruca să apară generația crescută în școală românească, în atmosfera largă pe care o vor deschide perspectivele României Mari. Trebuia timp până să apară elementele creatoare ale unei generații care să nu mai cunoască granițe, nici disensiuni regionalitate, care să reducă neînțelegerile politice la justele lor proporții, lăsând neatinsă grandioasa linie ale idealului împlinit. Această generație (atât de greu de definit, altfel!), având și spiritul de contemporaneitate cu cultura universală, să înceapă, în cercul culturii gene-

rale românești, epoca de regenerare (cum s'a întâmplat cu G. Coșbuc, înainte) sau numai de contribuție a Ardealului la eforturile creatoare ale *sufletului românesc*.

Acestea erau considerațiile celor care aveau responsabilitatea acestei încetări de activitate literară în Ardeal și care s'au pus în serviciul diferitelor instituții (bine retribuite, de altfel). Considerații foarte juste, dar care nu scuzau lipsa de activitate și politicianizarea până într'atâta a vechilor cadre. E adevărat că se simțea lipsa elementelor în toate domeniile, dar azi, după 15 ani de activare în noile direcții, vedem falsele competențe, lipsa de aport real care să justifice marea câștig bănesc, observăm pozițiile nepotrivite pe care nu ni le putem explica decât prin situația de abundență de locuri care nu mai dădea timp selecționării capacităților. Dacă în domeniul artei operele de durată, marile creații, nu sunt rezultatul eforturilor voite, și mulți din generația veche a Ardealului își vor fi verificat lipsa talentului, opera de culturalizare a maselor a fost câmpul vast care, mai ales în Ardealul de după război, își aștepta muncitorii. Și s'au găsit pușini și dezorientați. De aceea „Astra“ a progresat atât de puțin și abia de curând se simte o înviorare în activitatea ei. Căci întrucât e mai indicat un profesor (un oarecare profesor sau avocat — de care totuși au fost mulți) să deslege problemele mari ale țării (față de care are numai o pricepere de diletant) decât să facă operă de

propagandă culturală la sate și la orașe? Fiindcă această difuzare a culturii crează mediul prielnic apariției operelor mari literare și face posibilă chiar o eflorescență literară...

De un timp încoace, însă, în diferitele orașe ale Ardealului, au apărut o mulțime de reviste literare românești. Unele servind rosturi locale, cele mai multe ținând la mobilizarea tuturor energiilor literare. Să fie această generația creatoare așteptată? Sau e numai pregătirea momentului care va însemna adevărata epocă creatoare în Ardeal? Sau e — cum s'a spus — numai o revoltă împotriva tăcerii, care are încă motive să se prelungească? Nu știm. În orice caz, din numărul mare de reviste reprezentând fenomenul literar ardelen, două se impun atenției generale. Ne ocupăm, în câteva linii, de ele.

Aceste două reviste care depășesc nivelul comun, cu un stil la nivelul stilului din revistele cu tradiție din vechiul regat, cu un conținut care denotă serioase preocupări intelectuale, sunt: *Gând românesc*, mai vechiu, dela Cluj, și *Pagine literare* dela Turda. Tacit sau pe față ele își desbat întâietatea.

Revista *Gând românesc* e revistă de cultură generală, cu un scris ponderat și cult, aplicată peste problemele ardelenăști și figurile care reprezintă valorile locului, acceptând după multe insistențe critice lucrările celor tineri și rareori scrierile celor mai bătrâni — ceea ce îi dă un aier de antologie. Dacă, după cum se pare, conducătorul acestei reviste,

actul Unirii dela 4 Sept. 1700, pe care, în m. a. cu I. Cristian Bontagza, O schichte der kirchlichen Union von G. Popovici, Unirea Românilor din Transilvania, crede că-l poate dovedi ca fals. Cum adev. Cristian și Popovici sunt „istorici serioși”, fiind o înțelegere pur și simplu acest act, pe când Samoil Meu, Gheorghe Șucal, Petru Măruș, Ionel Cipariu, Gheorghe Harșcu, I. M. Moldovan, Augustin Banca etc. nu s'au scutit, fiindcă li-adun? Dar de când e tagada dovadă și ne lăbzu-nja virtute?

Dar n'a fost dovedit acest I. Cristian ca un calomnator și falsificator care-și întene-laza minciunile și scormitorie sale pe autori catoliciști ca Caerel Măruș și Balthes Măruș care numai clevețe scriu în puterea noastră, precum zice Șucal, fiindcă ne urau neamul, credința și legea? Nu și-au spus asupra pământului său vulgar verdictul de condamnare înșii profesorii săi dela Lipsca, refuzând să li se păreasă elucubrația în publicările Institutului lor? Și nu-l arată nubiata desăvârșită celebrul scriitor Nicolae Niles (Symbolae... I, 216-217)? Nu falsifică el cu nerușinare sensul diplomei împărătești din 14 IV 1698, afirmând la p. 41 că acea diplomă nu cere mărturisire de credință, ci pur și simplu recunoașterea papii de cap al bisericii? Nu săvârșește alt fals, când traduce cuvântul „biserici” cu „credință” (tot acolo) — deosebire ca între cer și pământ? Și nu e cumva înconștințel din partea acestui autor, să pună temel pe al de Caerel, despre care înșii protestanții spun că nu trebuie crezut când vorbește de catolici, fiind cu totul orbit de fanatism? (Vezi Magazin für Geschichte... hsg. v. A. Kurz 1844 I, 1, p. 22; Wurzbach, Biogr. Lexikon t. 3 p. 54). Și cu asemenea autori crede d. S. dela Tel. Rom. că ne va convinge despre falsul dela 1700? Sau care e valoarea celeilalte lucrări, a „Unirii” lui G. Popoviciu? Că nu aduce nimic nou, numai patimi și injurii, într'un moment solemn (1900), când ele ar fi trebuit să tacă?

Mal e ceva. D. S. e supărat, pentru că „Unirea” în Nr. XII c. a reproduș un articol mai vechiu, însă de o actualitate permanentă al lui H. Chend. „Halal de voi telefontul exclamă

dis. Ați scăpat de greul de a vă mai stăruie neputăndul creier pentru a ne răspunde. Via salvat un articol de acum 24 de ani. Să vă văd scribitorul. D. S. se face a nu vedea. În ardelean: Nr. al „Unirii” articolele d-lor G. Raoveanu și Sandu Tudor, reproduc sub titlu al așa de sugrăv „Căința lumii”. Găsiți ortod. x. despre ortodoxia ardelenă. Ei bine, ale d. S. că pe noi ne salvează nu numai articolele de acum 24 de ani, ci aproape tot ce se scrie serios și cinstit, în aceste chestiuni nu numai la noi, în țară, ci și în strălăutate. Să vedem, de p. ex., ce răspunde d. G. Raoveanu în „Glasul Monahilor” nr. 16 XII 1934 la „Ardeleanismul în Biserica” al Tel. Rom. „Invățătura? Biserica? Invățătura? Dar ce oare alta e slujba Bisericii noastre? Istorie, dogmă, morală, totul e acolo. Intreaga slujbă a Bisericii își vorbește. Dar asta cu greu se poate pricepe în țara lui „o țară de liturghie”! — III. Un monahism vrem și noi să renăștem în Ardeal — I. cunoaștem, domnilor! — Ați „renăscut” monahismul dela „Păstăniș” cu popicările și sânul. — De ce ne provoacă frații ardeleni? Cum au ei curajul să d-apreciească monahismul vechilul regat? O singură mânăștire are, azi, Ardealul: mânăștirea pe care o ridică, împotriva vrerii lor, un nebun pentru Hristos: arhimandritul regășean Atanasie. — Monahism ardelenesc. I-am simțit și noi pe alt, înțelegerea: Două cărăuși în două mânăștiri. Un ștrand, lângă alta. În loc de slujbă, liturghie la Radio. — Și sudurea călugărilor cari trag (ca nebunii) clopotele la mânăștire, exact la 12 noaptea. Când și-e somnul mai dulce...”

Să continuăm? Dacă vor frații dela Tel. Rom. o facem, „spre slava” celor cinștiți și serioși nu numai din trecut, ci și din prezent. Așteptăm...

Ion Coparu

Catolicism, germanism și biserică națională. Ca orice aberație, național-socialismul e sectar și intolerant: vrea să monopolizeze totul, pe toate terenele. Nu respectă alte păreri și convingeri decât ale sale. Declară rădăci și lipsiți de sentimentul patriotic

pe țară, pe țară sunt în afara cifrei toamă la putere.

Catolicii germani, în țară, sunt trecuți și în întregul a caterșilor pe țară de strălăutate. Într'un rând vorbesc de această natură a țării să se răspundă, între alții și în domeniul spiritual a celor atacați, și arhiepiscopul Dr. Gröber într' o cuvântare rostită bine de curând cu prilejul unei sărbători aranjate de o asociație catolică patriotică.

„Nu catolici, — a glăsuț arhierul — cunoaștem numai nu Dumnezeu, care e stăpânul și Tatăl tuturor popoarelor și tuturor raselor. Pentru noi nu există nici un Dumnezeu propriu Neșilor, ori altceva de acest fel. Din acest motiv pentru noi catolici nici n'a existat și nici nu va exista niciodată, ceea ce se zice biserică națională. Și de aceea jurăm, țară și țară, credința Căpetenței Supreme a bisericii catolice, Sfântului Părinte din Roma. Totodată însă suntem și tot atât de germani ca oricare alții, căci doar Germani suntem după naștere, sânge și simțăminte. Toamă pentru aceasta nu vom răbda niciodată să se apună c'am fi mai puțin bunți Germani ca alții. Așa ceva ne jignește în chestia noastră, mai ales că știut este că și catolicii, exact așa ca toți ceilalți Germani, au luptat și și-au vărsat sângele în războiul mondial pentru neclătirea patriei germane și sunt și astăzi tot atât de gata de jertfă pentru neamul și patria lor, ca oricare alții.

„Catolicii și astăzi stau cu tot sufletul și cu toate puterile la dispoziția noului stat pentru împreună-lucrare de clădire. Și dacă între raporturile dintre biserică și stat mai sunt câteva lucruri de lămurit, avem deja nădejde îndreptățite că se va ajunge la perfectă înțelegere între biserică și stat”.

La fel de categorici au fost și ceilalți lerarii catolici germani în îndrumările date de sărbătorii turmelor binecredincioase privitor la ceea ce trebuie să știe și să facă în aceste zile de încercare a dreptei credințe și a moralei creștine sănătoase.

Intelligentul și rafinatul spirit critic, d. Ion Chinezu, îl calculează vicia în 2-3 ani, fără să-l caute un fagaș în masele ardeleni sau chiar în masele de cetitori de pe întreg cuprinsul românesc, această metodă, de refuz a tot ce este însemnare efemeră, a tot ce reprezintă febra momentului, este cea mai bună. Dacă, însă, această revistă vrea să aibă adeziunea maselor ardeleni și, în primul rând, a elementelor care promit din generația tânără (nelimitată strict în timp) trebuie o schimbare de tactică. O revistă care vrea o viață lungă trebuie să știe a acorda credit elementelor tinere și trebuie să știe a cultiva însemnarea care leagă revista de actualitatea literară. Scriitorul reținut, deabătând mari probleme, trebuie să-și aibă suportul de rezistență în recenzia scrisă cu nerv, în însemnarea scurtă, informativă, variată.

Revista „Pagini Literare” se împarte la Turda drept e scrisă de elemente tinere din toate unghiurile Ardealului ori și de mai departe. Sibi conducerea portului Teodor Mărășanu, această revistă pare să concentreze tot ce Ardealul tânăr are mai select. Un scriitor nervos, avântat, laș orit, variat, umple paginile acestor reviste de o admirabilă execuție tehnică. Dacă va și să se abată în abia unui stil mai măsurat, cultivând gândul cu argumentație concisă, această revistă promite a deveni cea mai bună revistă ardelenă. Și avem îndreptățite ca să credem cu tărie aceasta. Căci această frenetică voluptate a

scrișului se va tempera cu timpul și se vor contura personalitățile creatoare care vor aduce, ca și altădată, reale contribuții culturii românești.

E un motiv de optimism, și poate singurul motiv de optimism față de viitorul pe care-l așteptăm.

O operă religioasă originală: I. M. Rașcu, La Liseux cu sfânta Tereza (120 pag. 40 lei). Iată o apariție din cele mai rare, un fenomen neobișnuit, în biata noastră literatură românească. Căci ce sunt aproape toate lucrările noastre teologice și ascetice, decât simple traduceri, mai corect transpuneri din diferite limbi străine (germană, franceză, italiană sau latină) în limba noastră? Luaj catalogul editurilor noastre și vă veți convinge de adevărul. E mai ușor să arăți ce zice altul, decât să-ți bași capul să spui tu ceva interesant și frumos. Și totuși ce nevoie așă a, organelor, breșcă e seica noastră de originalitate! Un cuvânt nou, un simțământ nou, o nouă orânduială socială în acest Stat Românesc, întregit de curând! Cât de puțin își bat capul cu asemenea „feacuri”? Nu e mai comod și mai obișnuit să prinzi un autor străin care-ți place, să-l pul cușmă în cap, pleptar și suman pe trup, țării și opiniei în picioare? De ce să-ți bași prea mult capul, dacă se potrivește sau nu, dacă nu cumva cușma și pleptarul ori sumanul și țării noastre li asfixiază și desfigurează, încât nu-l mai poți recunoaște, ori dacă

mersul în opinii e foarte anevelop, făcându-l să se poticnească tot la al dollea pas?

Iată, de ce înținem să revenim asupra lucrării d-lui I. M. R., cu toate că s'a mai atras în trecut atenția asupra ei, dacă-mi aduc bine aminte. Ea nu e ca celelalte. Nici ca fond, nici ca formă. Într'un timp ca al nostru, când spiritul de erudiție stearpă, cu citate nesfârșite, cu ton grav, doctoral e la modă, D. S. preferă o cercetare proprie, o concepție nouă, o expunere personală. Zece ani și mai bine l-a frământat această problemă, a celtit de nenumărate ori autobiografia sfintei, corespondența, minunile ei, s'a dus de două ori la Liseux, a văzut locurile unde a trăit, a suferit și a iubit ea, s'a atins de atâtea relieve sacre, a refăcut toată ambianța ei fizică și morală și când sufletul l-a fost plin de toate acestea, a început să scrie. Dar scriitorul său nu e scriitor obișnuit al omului de rutină: cu titluri, subtilități și alte împărțiri. E curge malestos ca un fluxiu puternic, fără să se scârșească de digori, stăvilițe, zăgazuri. Dacă totuși am voi să dăm un titlu celor trei părți — o nouă trilogie și ea — a acestei lucrări, am propune: I în lume; II în mânăștire; III în ceriu. Capitolele sunt strofe, iar frazele cele mai captivante imagini. Nu citez nimic, pentru că ar trebui s'o citez în întregime. De aceea îmi îndemn cetitorii cu cuvintele auzite altă dată de S. Augustin: Ia și citește! Se poate procura dela autor. (Buc. II, Str. Sofia 10). (I. Georgescu).

Dilemă nouă

Pensionarea preoților și fondurile noastre.
— Constatări și propuneri —

Telefonul „Unirii” no. 1 a. c. aduce o știre îngrijorătoare: „Gazetele vestesc, că ministerul cultelor a întocmit un proiect de lege, care va fi votat în actuala sesiune parlamentară, privitor la problema... pensionării preoților. Limita de vârstă... o prevede la 70 ani”.

Șematismul din 1932 ne spune, că avem cam 60—65 preoți cu 70 ani împliniți. Ne mai spune, că în 1932 avem 22 „deficienți”. Deci, dacă proiectul va fi lege, se va spori numărul pensionarilor noștri cu de trei ori... Dar fondul de pensie cu cât se va... spori? Ori se va împărți „deocamdată” același fond nu la 22 pensionari ci la 65? Iar statul va augmenta fondul, după vechile cereri ale bisericii... ad calendas graecas? Singur e că de va veni legea — și bine ar fi să vină, — va fi pentru noi un canon drept pentru vechile și nouile noastre fapte în aceasta materie. Cine în ce păcătuiește, în acea se va pedepsi.

Căci, de ce n'am recunoaște? Avem destule marimoase greșeli.

Intâi, acest „din oficiu” al Statului, bine era să fi aflat biserica cu vechiu aranjament „ex offio” în această privință. Căci, indiscutabil, e în primul rând interesul bisericii să aibă o „limită de vârstă” peste care nu se trece. Sau la noi, cei 40—50 sau mai mulți ani de slujbă nu îmbătrânesc pe om, nu-i consumă nervii? Dacă pe alții îi consumă biroul, îi plictisesc hârtiile și colegii de aceeași pregătire și mentalitate și 30—35 ani de serviciu îi invalidează, — preotului nu-i ajung 45—50 ani de luptă continuă cu noroiul satelor, analfabetismul spiritual, dârzenia și tradiționalismul sătenilor, a căror năcazuri și păcate au martirizat legiuni de preoți zeloși și idealști?!

Lipsa pensionării „din oficiu” nu întărește pe nimeni și nu stimulează la infinit preaincercatele puteri omenești. Urmarea e că se pensionează înșiși... în oficiu, în epoca bătrâneții, a desinteresului și a continuel somnolențe. Iar excepțiile — cinste lor! — întăresc doar' regula...

A doua: ceasul al 12-lea pentru „aranjarea pensiei preoțești” a sunat cam de multșor. În administrația bisericească a fost, este și va fi, cea dintâi și cea mai însemnată chestiune de pus la punct. Multe „ceasuri” au trecut de când trebuia aranjată această chestie. Ceasuri grele și pentru biserică și pentru „deficienți” și pentru cei cari trebuiau să figureze între „deficienți”. Să mai așteptăm încă?...!

A treia. Cel care semnează aceste triste constatări, anul trecut și-a exprimat — în sinod și presă — întemeiate nedumeriri în preajma și referitor la înființarea fondului... momentan. Căci, ajutorarea momentană nu servește nici cauzele spirituale ale bisericii, nici problema pensionării — ba acestea îi strică! — nici chiar familiilor sărace nu le aduce decât doar înmormântarea pompoasă a bietului preot sărac toată viața (asta ne trebuia?) și un an dol de o relativă mângăere materială — ca apoi să sosească neînălăturabil zilele de mizerie, copii fără puțința de a se'nșcola și o desiluzie ce cumpănește iluzoriul ajutor momentan. Decât o milă miopă, un ajutor momentan, fie chiar de 40000 Lei, mai bine — de o sută de ori mai bine! — o pensie cinstită pe viață sau pân' la emanciparea materială a familiei, căci omul nu-și trăiește „momentan” toată viața, ci zeci de ani, mii de zile, fiecare cu amarul și lipsele ei...

Dar întotdeauna și focul discuției, când eram

mai aproape de liman, — ne-am oprit la o jumătate de rezolvare șchioapă: „ajutor momentan, asigurarea zilei morții”, — a dat spațiu'n preoților... iar chestia fondului de pensie a rămas cum a fost, — minus nădejdea de a-l putea mări pe viitor din propriile noastre resurse, ..

Dar totuși, oricând sunt binevenite înfăptuirile bune și absolut necesare. Propunerile sunt multe, dar puțința realizării numai una: augmentarea fondului de pensie din amărîtul nostru salariu. E însă foarte adevărat că n'avem din ce jertfi și pentru fondul de asigurare și să creem „momentan” și fondul de pensie pentru a face față cinstit viitorilor pensionari „din oficiu”. Și așa se impune altă soluție: *încopcierea fondului de ajutorare cu fondul de pensie jertfind pe lângă cotele lunare de acum în favorul fondului, de asigurare, 10% din salariul întreg.*

Socoata, pentru cei cu puțină pricepere în știința numerilor, e foarte simplă: Media de 220 Lei dela fondul de ajutorare, plus 10% după salariul întreg de circa 250 Lei lunar, dau 470 Lei. Dela cei circa 600 preoți din arhidieceză ar rezulta 282.000 Lei. Împărțiți la 65 pensionari câte 2500 Lei lunar = 162.500 Lei, și rămâne 119.500 Lei lunar — fond de rezervă, ajutorări pentru copii de preot orfani, pentru înmormântări, ș. a.

Desigur e greu. Nu ne putem juca de-a asigurarea și ajutorarea momentană. Atâtea sforțări pân' s'a înființat și-acum după un an s'o dărîmăm! Dar tot atât de adevărat e că nu putem pensiona cu 4—500 Lei lunar. Și 100% din ultimul salariu nu e mult pentru preot. Și așa prin pensionare pierde de-ajuns!

... Sau vom avea bătrâni cari și-au consumat viața în slujba bisericii: *pensionari fără pensie*, doar' cu nădejdea cadoului de înmormântare, — sau se va încopcia fondul de asigurare cu cel al pensiei jertfindu-l 10% după întreg salariul și vom rezolva definitiv întreagă problema, mulțumitor și pentru biserică și pentru pensionari și chiar și pentru ceasul morții noastre!

Aceasta-i problema. Aceasta-i dilema.

Pr. Ioan Borza

Picuri de miere în paharul suferințelor. Adevărată și binecuvântată artă aceea de a alina durerile celor greu suferinzi, și puținți se pricepe la ea. Medicul prof. universitar Dr. Alexandru Pop dela Cluj e unul dintre acești puținți. S'a dovedit ca atare, pân-acum, de repetate ori. Seara de ajunul Crăciunului din acest an l'a arătat din nou în aceeași lumină de creștinească înțelegere și bunătate.

Căci iată de ce-i vorba: DS. conduce Clinica chirurgicală din Cluj. Bolnavii sunt mulți. Durerile după operații grele, mari. Dorul de căminul familiar cu Moș-Crăciun și colindători, chinuitor de apăsător. Nimic din toate acestea n'a scăpat fiului fostului medic arhidiecezan din Blaj. Și iac' așa, grație acestei atențiuni înduioșetoare, în seara ajunului, bolnavilor li-se vestește bucurie mare: Vine și la ei Moș-Crăciun: un voinic înalt, sdravâm, cu făptura de zid, dar fără mânușile de cauciuc din sala de operații (ca într'alte zile). Curând după aceea răsună dela etaj și cântec de colindă: O ce veste minunată... E corul mălăcuțelor. Și nu lipsește nici pomul de Crăciun din salonul copiilor, iar la rădăcina bradului: ieslea sfântă, Pruncușorul, ciobanii, craii dela răsărituri, Maica Sfântă și Sfântul Iosif. — Seară Sfântă în toată legea. Și încă o bucurie neașteptată și deci cu atât mai scumpă: un mic festival cu cor de copilași (băieți și fetițe), declamări, o drăguță piesă de

teatru: Slujnica Domnului, cântece și colinde. Și după aceea: câte un pomșor în fiecare arid de bolnavi.

Cu adevărat mult bine poate face singur om bun. Cât ar putea face mulți oameni buni împreună? — Rândurile mișcate și mișcate ale lui A(lexandru) M(elin) din Nr. al „Unirii Poporului” din acest an lasă în întrezărim, ca într'un vis fermecător, și iconoelor asemenea vremi. Ce n'ar fi cu neputință dacă n'am fi cei mai mulți așa cum sunteți...

Prin clarificări la armonie

de Gavril Todica

Caragiale ne spune undeva, în manilete lui inimitabilă:

„Noi, Românii, suntem o lume, în care dacă nu se face, ori nu se gândește prea mult, ne putem mândri că cel puțin se discută foarte mult. Asta e frumos din parte-ne — să lăudăm încolo orice modestie; căci este știut că discuțiile răsare schintea adevărului. Nu vorba, adesea discutăm cam pe de lături, și asta o facem tocmai pentru că voim să mentăm continuarea discuției. Dacă n'am pe de lături, ar înceta poate discuția prea grabă. Ei, atunci de unde ar țîșni adevărul?”

Nemuritorul scriitor nu a prevăzut că când doi adversari își ciocnesc ideile, dar unul nu cedează nimic din ele. — Bunăoară eu cred că toate „sentențele” mele — în adevăruri simple — sunt rezistente ca plăci de care se sfarmă toate criticile adverșarilor artificiali, — oricât ar fi ele de gălăgioși. Adverșarii mei ortodocși de asemenea cred că obiecțiile lor critice sunt ca dinamita, că nu-i rezistă nici una din „sentențele” mele și se sfarmă în praf și pulbere.

Atunci, cum să „țîșnească adevărul”? a mai degrabă rămâne „cu capul spart”, se prefăcut în neant de puterea explozivă a dinamitei...

Nu e tocmai așa. — Se poate face și țîșnească adevărul prin juxta-punerea argumentelor obiective, fără nici o discuție subiectivă, concluziile fiind lăsate să rezulte în mod firesc, neforțat, din natura și grația argumentelor și faptelor.

Iată metoda ce vom aplica-o de aici înainte, în discuții.

Cu această metodă să examinăm frumoză sonoră principală din zilele noastre, că „nașterea ortodoxia împacă religia și naționalitatea”.

Nu mă voi sfătoși cu subtilități teologice neavând nici o plăcere să mă adâncesc în discuții ce vor releva ceea ce ne învață însuși I. Chistos în punctul acesta.

În evanghelia după s. Matei, X, 37—38 cetim: „Adevăr zic vouă... Cel ce iubește tatăl său sau pe mamă-sa mai mult decât pe mine: nu este vrednic de mine. Și cel ce iubește pe fiul său sau pe fiica sa mai mult decât pe mine: nu este vrednic de mine”. Și cel ce nu ia crucea sa și nu vine după mine: nu este vrednic de mine”. Tot la Mat. XI, 24: Atunci Isus a zis învățăcelilor săi: „de ce vine cineva să vină după mine, să se lapede de sine, să-și ia crucea și să vină după mine?”

În evanghelia dela s. Marcu, VIII, 34—35. Și chemând mulțimea cu învățăcelii săi zis lor: „Cel ce vrea să vină după mine: se lapede de sine, să-și ia crucea sa și să vină după mine”.

În evanghelia dela s. Luca IX, 23: Și zic (Isus) către toți: „oricine vrea să vină după mine; să se lapede de sine, să-și ia crucea sa și să vină după mine”. Tot Luca, XIV, 25—27 cetim: Și mergeau cu popoare multe și întorcându-se le-a zis: „oricine vine la mine și nu urește pe tatăl său

pe mamă-sa și femea și fiul și frații și surorile, încă și sufletul său: nu poate fi învățatul meu. In evanghelia dela Luca, X, 25—37, prin Samaritanul milostiv, Christos ne arată clar cine este de aproapele nostru.

*

Am citat diferitele variante ale acestei învățături categorice alui Christos. Esențialul este concordant: *cine vrea să urmeze lui Christos, trebuie să se ridice peste toate prejudecățile familiare, sociale și naționale* (parabola Samaritanului).

Din toate aceste rezultă cu evidență: 1. că religia creștină e o legătură spirituală, ce unește pe toți indivizii și toate popoarele; 2. tocmai prin unirea aceasta, care ne îndreptățează spre Christos și Dumnezeu, religia e supranațională, supra-individuală.

Ca un corolar se mai desprinde și adevărul, că ortodoxia — *dacă vrea să fie creștină* — trebuie să rămână în concordanță cu învățătura lui Christos, citată în cele precedente.

Când auzim deci la toate respântiile tineretului sonor că „ortodoxia și românismul una sunt” — putem ști cu certitudine că sonoritatea aceasta e străină de învățătura autentică alui Christos. E pur și simplu o *platformă politicianistă*, în dosul căreia se ascund interese egoiste, tendințe turbulente, de asuprire și nedreptățire a altora. — Aș vrea să greșesc și să fiu desmănițat în punctul acesta, dar faptele concrete, simptomatice, frecvente, nu pot fi desmănițate, ci constituiesc probe elocvente. — În clarificările aceste cred că nu trebuie să „alarmez batalioanele de canonici și profesori uniști, cari să mă lumieze, ca să nu mă fac de ris” — cum pretinde onorabilul meu adversar ortodox. (Le style, c'est l'homme). Mă lămuresc cuvintele simple, citate mai sus, ale Mântuitorului, care le-a spus clar, răspicat, ca să le înțeleagă toată lumea. Dacă le-ar aprecia și ortodocșii în înțelesul lor real, fără echivoc, fără intervertiri transcendente, s'ar trezi că ajung la armonie peplină cu catolicii cari nici ei nu sunt tocmai proști, ci vor fi înțelegând ceva din învățăturile lui Christos. În acest caz, noi Români vom avea un motiv mai puțin de a „discuta pe de lături”. — Adevărul ne-ar întări armonia.

Moloch nesațios. Sărbătoarea păcii ne aduce aminte, prin antiteză, de blăstămii războiului. Câteva date concrete ne vor spune mai mult decât nenumărate și interminabile pledoarii stilistice-retorice. Le-a prins nu de mult, într-o statistică migăloasă, *Dr. Murray Butler*, bărbatul de stat nordamerican și pacifistul de renume ce s'a învrednicit în 1932 de premiul Nobel.

Incheierile la cari a ajuns acest om al calculelor reci sunt deadreptul uluitoare. Și mai sunt și ciudate în felul lor: arată ce, și cât s'ar fi putut clădi pe banii risipiți în războiul mondial pe unelte și materii de pustire și ucidere. Căci lată ce arată statistica lui *Dr. Butler*. Pe sumele cheltuite cu războiul de toate popoarele beligerante s'ar fi putut clădi și dărui tuturor familiilor din sânul acelor popoare câte o casă nouă, cu toate acareturile necesare, plus câte 5 jugăre de pământ în valoare de câte 400.000 Lei (socotit totul în bani românești). Și tot ar mai fi rămas destui bani pentruca în toate orașele cu peste 20.000 locuitori să se deschidă câte-o bibliotecă din totalul de 400.000.000 Lei prevăzuți pentru aceasta, și câte o școală superioară, folosindu-se în acest scop cam 1000 de milioane Lei. — Și chiar după aceasta rămăneau câteva miliarde și pentru alte așezăminte de bine: spitale, băi, ș. a.

De cât: demonul urii, afățat și de demonul câștigului, nu ține seama de comandamentele rațiunii și ale Evanghellei. In special industria armamentului, mâncând capătă poftă să inghită tot mai mult. Comisiunea senatorială nord-americană pentru anchetarea fabricării și traficului de armament a făcut, recent de tot, descoperiri îngrozitor-senzaționale: douăzeci de întreprinderi ce fabrică material de război au realizat în timpul războiului mondial beneficii mergând dela 20 la 362 la sută la capitalul investit, în cele mai multe cazuri beneficiul varind între 40 și 75 la sută...

Racila pornografiei

Rândurile ce urmează le dăm după *Universul* din 12 Ianuarie c. Ating o problemă de cea mai dureroasă actualitate. Și ne întrebăm îngândurați: oare găsi-vor răsunet și da-li-se-va, la locurile competente, ascultarea cuvenită? Căci vremea este! — Dar să lăsăm la cuvânt *Universul*:

De câțiva vreme, anumite gazete de recentă proveniență, își fac o tristă specialitate din reeditarea oribilei literaturi — de erotism abject și de invective desguștătoare — pe care o credeam pentru totdeauna înmormântată sub disprețul obștesc și sub osânda necruțătoare a justiției de care a avut parte atunci când a mai fost încercată.

În acest chip, publicul — și cu osebire tineretului: studenți, liceeni și copii de școală — stă sub primejdia unei adevărate opresiuni morale. — E victima unui calificat atentat la bunele moravuri (...).

Totul zgomotos, la răspântii, cu nerușinare de chivuje și cu cinism de descreerați. — Cu toate acestea, nimeni nu se sesizează. — Nimeni nu protestează. Nici o autoritate nu se mișcă.

Trăim vremuri cumplite, de îngrijorări strivitoare, ce impun mobilizarea a tot ce e sănătos, temeinic și curat în această țară — în vederea înzdrăvenirii vieții morale — și în prim rând în vederea oțelirii sufletului tineretului român. Spre a-l face apt să înfrunte vremile ce vin — și să le biruie. Niciodată, chiar, vișorul n'a amenințat mai aprig generațiile, ca cel ce șuieră azi din necunoscutul zilei de mâine.

Și tocmai de aceea, niciodată nu s'a cerut mai mult ca azi, mai imperios ca azi: suflete tari, tineret de fier, conștiințe de granit.

Guvernul tolerează totuși pervertirea românilor de mâine. Permite mișeleasca subminare a sufletului țării. Abdică dela datoria-i supremă de a feri viitorul României. Noui de tot ce însemnează acțiune sau — oricât de vagă — încercare de surpare a târîilor ei.

E cea mai deprimentă slăbiciune pe care istoria nenorocitei noastre vieți politice a înregistrat-o cândva. — Și cea mai revoltătoare.

Ce fac miniștrii de resort? — Ce face ministrul instrucției publice spre a salva pe copiii noștri de plănuirea criminală asmuțită asupra sufletelor lor și caracterelor lor în formașe de către jupănil acestei literaturi?

Ce face ministrul justiției pentru reprimarea atentatorilor la morala publică?

Ce face ministerul public față cu această vizibilă înțepire a campaniei de degradare a moravurilor, pornită de clienții permanenți ai coridoarelor parchetului?

Numai lor ne mai putem adresa. Căci cenzura — pusă în slujba unor interese subalterne și dosnice — s'a scos singură din încrederea țării.

Să se priceapă odată însă, că dacă și aceste foruri — cărora ne adresăm — vor fi nevolnice, se va ridica opinia publică singură și va reacționa singură [...]

Știri mărunte

Abonament nou. Cu ajutorul Domnului, „Unirea” începe anul 45 de viață, pentru care deschide, prin aceasta, abonament nou. Răutatea vremilor și condițiilor de tipar rămânând cea veche, neschimbate au trebuit să rămână și condițiile de abonament înscrise în fruntea foii. — Rugăm stăruitor pe cititorii cari vreau să ne primească și pe viitor cu vechea dragoste, să ne trimită cât mai neîntârziat modestele sume cari să asigure existență gazetei. Și, de altă parte, să caute abonați noi. Numai cu munca gratuită și insuflețirea redacției nu poate trăi o publicație. Mai înainte de toate trebuie să-și cunoască și împlinească datorile cititorii! — În speranța că anul pe care îl începem va fi mai bun, și sub acest raport, decât cel trecut, plecăm la drum cu încredere în Dumnezeu și în dreptatea cauzei, pe care vrem s'o servim cinstit și din toate puterile!

Praznic mare la Moftinul m.c. S'a ținut Joi, în preziua ajunului Bobotezei. Obiectul manifestațiilor de simpatie a fost p. *Gheorghe Mureșanu*, preotul local, care tocmai împlinea o jumătate de veac de slujbă cinstită la altarul Domnului și al neamului. Din acest prilej a fost ridicat și la cinstea de *canonic onorar* al eparhiei de Oradea, reprezentată oficial de p. canonic *Ioan Georgescu*, talmăcitorul sentimentelor de deosebită apreciere ale ierarhului Valeriu Tr. Frențiu. Atât la sf. liturghie cât și la întrunirea ocazională ce i-a urmat a luat parte sumedenie de intelectuali din Satu-Mare, Carei și aiurea, precum și săteni din loc și jur, toți unindu-se în convingerea că sărbătoritul care a înfruntat cu dărzenie demnă urgia haidudoroghistă, suferind chiar și temniță pentru statornicia în alipirea la biserică sa românească, cu adevărat de toată venerația: Vrednic este! — La mulți ani!

Jubileul parohiei unite „S. Barbara” din Viena. Această parohie s'a înființat la 1775, sub Maria Theresia și Iosif II, cari i-au dat de biserică parohială capela convictului jezuiților, desființată în 1773. În intervalul 1852—1892 parohia și biserică aceasta avea un Seminar central greco-catolic, în care răstimp din acest institut au ieșit mai bine de 400 preoți uniți (Români și Ruteni) distinși. Șase dintre aceștia au ajuns episcopi; mulți alții canonici, profesori universitari și altfel de demnitari răsleșiți prin toate eparhiile unite ale fostei monarhii austro-ungare. — Jubileul deunăzi serbat a prilejit mișcătoare momente evocatoare de oameni și vremuri, trecute ce-i drept, dar cu urme neșterse în vieța bisericilor unite: română și rutenă.

Doamna Roosevelt în costum românesc. Ziarele americane din 9 Decembrie trecut aduc la loc de frunte știrea că dna *Fr. D. Roosevelt*, soția președintelui Statelor Unite dând, luna trecută, un bal costumat în Casa Albă din Washington, și-a primit musafirii într'un splendid costum românesc brodat în roșu și auriu. Reprezentații tuturor națiunilor (au fost de față peste 500 de invitați) nu s'au săturat să admire cu acest prilej mândrul costum românesc, dăruiit doamnei Roosevelt (o pricepătoare cum puține sunt într'ale artelor frumoase) de dna Anișoara Stan din Cluj.

Un convertit fondator de asociații religioase. E p. jezuit *E. Lester*, mort în Londra și îngropat tot acolo în 27 Octomvrie trecut, petrecut fiind la groapă, între alții, și de 60 seminariști de-ai săi. Treaba vine așa: *P. Lester* s'a întors dela anglicani în 1883. Deatunci a fost în continuă și rodnică activitate. A fondat Societatea engleză a Cavalerilor, *D. J.*

melor și Străjerilor Prea Sfintei Taine Euharistice» care numără astăzi mai bine de trei milioane de membri. Tot dânsul a mai întemeiat societatea așa zisă »Our Lady's Young Priests» pentru vocațiuni preoțești. Din 1920 și până azi acestei societăți, și deci păr. Lester, au să-și mulțumească chemarea la preoție peste 200 de preoți și seminariști.

Privilegiile extraordinare. Agenția »Fides» a anunțat la vremea sa că păr. jezuit Arito a căzut în mâinile bolșevicilor chinezi în Maiu 1930, iar tovarășul său de călugărie și suferințe, P. Estelban a fost lovit de aceeași soartă în Decembrie 1931. De atunci n'au mai scăpat din prinsoarea acelor bandiți. Ca să aibă mângâierile credinței, Sf. Părinte la intervenția Generalului ordinului jezuiților, a împuternicit pe cei doi călugări din robie să poată sluji în catedrală sf. liturghie fără odăjdii, fără luminări, folosindu-se de păhare simple, vin și pâine, așa cum se capătă în China părților acelora.

Locale. Dumineca viitoare, a Leproșilor, va predica în catedrală păr. Teodor Megieșan, prof. la școala normală de băeți.

— Gata spre tot lucrul bun, Reuniunea Femeilor Române Unite a plănuțit, pe seara de 9 Februarie c., aranjarea unei *serate dansante* în sala de gimnastică a liceului de băeți. Asta cu indoitul scop: de a veni într'ajutorul săracilor Blajului și de a promova interesul obștesc spre frumoasele și cinstitele noastre dansuri naționale jucate în costume naționale. De aceea și sunt rugate participantele să se prezinte, după putință, în mândrul nostru port național. Totodată va fi și *tombola* cu numeroase, drăguțe și prețioase câștiguri, la cari va fi îndrituit ipso facto fiecare participant cu biletul plătit. — E de nădăjdut că gândul Reuniunii va fi îmbrățișat cu căldura ce o merită.

Căsătorii și — sinucideri. Biroul Statisticei Internaționale arată că în Europa (fără a socoti aci și Rusia) dela 1 Ianuarie până la 1 Noembrie 1934 au încheiat căsătorie în fața altarului trei milioane de perechi. (Așadar cam opt mii perechi la zi). În același răstimp și au pus sălnic capăt vieții cincizeci de mii de inși. Motivele: mizeria în cele mai multe cazuri; apoi: neurastenii și dragostea — păgânește pătimașă.

Fărădelege repede și cumplit pedepsită. Ziarele aduc o știre într'adevăr sguđuitoare: La un han din Oravița Sârbiei s'a oprit într'una din nopțile trecute un drumeț, cerând sălaş până 'n ziuă. I'a dat. S'a culcat și nu s'a mai sculat: hanșita cu fiica sa l-au ucis, jefuindu-l de cei 20.000 dinari găsiți asupra lui. Răsfoind însă hârțile celui asasinat au constatat, cu înfiorare, că respectivul nu era altcineva decât însuși fiul și fratele ucigașelor, înapoiat în țară, după douăzeci de ani de străinătate și trudnică agoniseală, cu gândul de a dărui mamei sale rodul muncii și cruțărilor de două decenii. Ingrozite de fapta lor infamă, atât mama criminală cât și sora părtașă la fărădelege și-au pus capăt vieții.

† **Nicolae Togan**, parohul-protopop al Sibiului, a încetat din viață Duminecă, în 6 Ianuarie c., într'al 75-lea an al vieții și după o păstorire conștientoasă de o jumătate de veac. Răposatul în Domnul a fost o persoană proeminentă și în viața culturală-socială. O vreme a fost vicepreședinte al »Astrei» în cadrele căreia încă a muncit cinstit, sârguincios și cu rod. — Fie-i partea cu dreptii!

† **Ignat Borza**, pensionar, tatăl dl. prof. universitar Dr. Alexandru Borza din Cluj — căruia îi transmitem sincere condolente — a trecut la cele veșnice în 19 Decembrie 1934 în Turda-Nouă, într'al 79-lea an al vieții. — Odihnească în pace!

Cărți & Reviste

Dr. TUGOMIR TOTH — Emil Tatar: *Cred într'unul Domn Isus Hristos* Diclosământin 1934. Pag. 380 Prețul: 120 Lei.

Excelent scriitor pentru tinerime și orator bisericesc modern dintre cei mai apreciați, lucrările păr. T. Toth sunt traduse într-o mulțime de limbi și se citesc cu aviditate. Opera tradusă de păr. Tatar e o serie de cuvântări sfinte, rostite de autor în biserica universității din Budapesta și difuzate prin radio. Bine măsurate, precise, fără prea multe împărțiri și fără balastul frazelor căutate, aceste cuvântări învristate cu pilde norocos alese și brodate pe teme scoase din actualitate, sunt o comoară pentru vestitorii de azi ai crezului creștin. — Toate acestea redade într-o limbă frumoasă, curgătoare, neaș românească.

Dr. NICOLAE POPA: *Avortul*. București 1934. Pagini: 75. Prețul: 20 Lei.

La problema de covârșitoare însemnătate pentru viitorul neamului nostru, care problemă este cea a avortului pe cale de a fi legiferat, și-a spus cuvântul destulă lume. Superficial, ba chiar frivol unii. Bine chibzuit și competent alții. Printre aceștia din urmă se însiră și d. Dr. N. Popa. Considerațiunile sociale, morale și medicale din lucrarea D-sale sunt limpezi, concludente și convingătoare. »Consultarea acestei lucrări, cum scrie cu deosebită competență d. prof. Dr. C. Daniel Directorul Clinicii Cinecologice București — care rezumă starea de spirit actuală a conștiinței națiunilor, este prețioasă pentru toți cei chemați să se pronunțe în ultimă instanță». Cei ce vreau să fie orientați serios și temeinic în cauză nu se pot lipsi de această succintă și valoroasă lucrare.

CORNELIU ZASLOȚI: *Francmasoneria*. I. Lugoj. 1934. Pagini: 196. Prețul Lei 70.

Lucrare de orientare a marelui public într-o chestie tenebroasă, cum e aceea a francmasoneriei. Dar care trebuie cunoscută ca să se vadă cât de fatală poate fi atât creștinătății cât și rânduelilor sociale clădite pe creștinism, dacă nu-i pusă la punct din bună vreme. Broșura de care ne ocupăm tratează în această primă parte a sa: originea, istoria, organizația, scopul, mijloacele, metoda, doctrina și activitatea tovarășiei masonice cea cu multe capete și întinse ramificații. Dovezile aduse sunt scoase din izvoare, cele mai multe de marcă autentică masonică, prin urmare indiscutabil convingătoare. — Dorim să iasă la lumina tiparului și cea de a doua parte a acestei lucrări prețioase.

ALMANAHUL REVISTEI »VIATA». Pe anul dela Hristos 1935. Sărbătorim 1933. Pag. 100. Prețul: 15 Lei.

Mai bogat și mai variat ca oricând până acum, acest Almanah e un drăguț și totodată folositor cadou ce-l fac Părinții Franciscani din Moldova în primul rând credincioșilor catolici de rit latin, apoi și uniților, pentru cari au parte calendaristică separată. Numeroase chipuri ce-l împodobesc îl fac cu atât mai atractiv.

IOSIF SCHIOPUL: *Diploma Andreiană din 1224 și alte documente false sau falș interpretate*. Cu 5 facsimiluri și 1 hartă în culori. Cluj, »Cartea Românească» 1934. Format 8, pagini 124 + V anexe. Prețul 50 Lei.

Lucrarea de față e o interesantă critică istorică. Cei mai mulți istoriografi își iau sarcina foarte ușor. Interpretează documentele scrise. Și atât. Cu autenticitatea și veracitatea lor, își bat capul prea puțin. Această e cauza, precum bine observă și autorul, că relativ la istoria veche a Românilor din sec. XII și XIII sunt păreri atât de contradictorii, neverificate prin nimic din realitatea istorică a secolelor următoare. Același e cazul cu existența coloniilor germane în Țara Bârsei (Cavalerii Teutoni), apoi cu cele dela Orăștie și Baraolt etc. Dovedind multă agerime și pătrundere critică și înlesnind cercetările prin facsimilurile documentelor anexate, cercetătorii și amatorii de istorie veche românească vor găsi în acest volum un material bine ales, ordonat și studiat. (ig).

CALENDARUL AGRU-lui pe 1935. Sub ocrotirea Ss. Apostoli Petru și Pavel. Deviza: »Pentru neam și lege». Anul I. Oradea. Format 8, p. 144, preț 10 Lei.

Semnalam adaritia acestui calendar, nu fiindcă ne-ar lipsi ori ne-ar fi lipsit vreodată asemenea publicații. Nu. Avem doar de atâția ani Calendarul dela Blaj; cel dela Bixad al păr. Basiliani etc. Pentru altceva. Tipărit de AGRU orădan, acest calendar ar putea să se transforme într'un adevărat almanah al vieții catolice din România întreagă. În acest scop, în afară de articole interesante și variate datorite unor fruntași ca: Dr. V.

Gherman, I. Agârbiceanu, A. Tăutu Prof. V. Bolca, Epi. scop Val. Tr. Frențiu, I. Georgescu, etc.) trebuie date cât mai multe și folositoare statistici, informații, note asupra organizațiilor bisericești și culturale ce avem. În acest semn, îi dorim viață lungă și rodnică! (ie).

DAMIAN STĂNOIU: *O zi din viața unui Mitropolit*. Roman. București, 1934. (Ed. »Cartea Românească») Pagini: 301. Prețul: 76 Lei.

Rândurilor sale pin acest roman autorul le zice: »Insemnările unui trădător». Care va să zică (fiind vorba de un fost preot și monah ortodox): copii de pe natură. Pline de un sascasm amar și usturător pentru o anumită lume bisericească, lasă totuși să se vadă în persoana călugărului Acachie că printre multe tipuri detracate se nimereste și câte-un suflet bun, blând și fără vicieșug.

P. IOSIF TĂLMĂCEL: *Calea Sfintei Crucii*. Săbăoani. 1934. Pag. 69. Prețul: 4 Lei.

Încă o rândunică prevestitoare a unei primăveri ce o să vină: cea a cultului Sfintelor Patimi, atât de mișcător prinsă în Calea Crucii. Cărticica păr. Tălmăcel, cu limba ei populară și cu frumoasele iconițe ce aduce face un foarte bun serviciu cauzei.

Telefonul »Unirii»

A. București. Nu știm în ce stadiu se găsește toată istoria, fiindcă nu ne interesează mai de aproape. Unitățile de vederi însă nu poate exista în cercurile conducătoare ortodoxe asupra ei. Iată ce scrie, de ex. în numărul d' anul nou al ziarului »Credința» un monah, Glicon: »Te ce-au făcut mai de seamă [episcopii] în anul isprăvit acum, a fost comemorarea morții Domnitorului Constantin Brâncoveanu. O mare ambiție a intrat aci în șeful bisericii vrea, cu orice preț, să facă și un sfânt. Ca să se știe! Și l-au și aflat: va fi Domnitorul ucis în Țarigrad Canonizarea lui e — cum se spune — pe șarțier. O comisiune a fost întocmită de Sfântul Sinod, în acest scop. De vor face-o, va fi aceasta cea mai mară trăsnaie, nu a anului, ci a vieții întregi a șefului bisricii noastre... — Și când te gândești, cum s'a îndrăpnit împotriva noastră revista »Viitorul» pentru că îndrărnăm să spunem incomparabil mai puțin decât atât: am excepționat doar un argument din cele utilizate. (va zice acum? Vom mai vedea.

I. Sibiu. »Telegrafistii» nu se pot desminti. Pentru a rămâne ceea ce sunt, se simt datori să meargă mereu, ca o moară hodoroșită, aceeași pleavă fără a prins. Descoperire mereu același adevăr infiorător: »unația este pe drumul catolicizării». Pe când și copiii știu, că situația e mult mai gravă: unația este catolic get-beget, orientală. Are pentru asta poruncă aspră del Roma. Care a făcut, pentru cunoașterea științifică a orientului creștin și a disciplinei orientale, ceva mai mult decât Sibiu. Și mai mult decât toate autochefalii pravoslavnice împreună — Dar precucernicii au îndrăznit de-a se provoca și la mărturie pentru teza lor. L' aleg atât de norocos, încât nu reușesc decât să-și arate deșteptăciunea incorigibilă. Căci dacă d. Savin a crezut că după unirea națională toți uniții din Ardeal se vor face ortodocși, s'a găsit într'o rătăcire scuzabilă. Cu pot face însă Sibiului argument din această neștiință rămâne inexplicabil. — Iar provocarea repetată la Bunea vadește și mai lămurit fundamentala lor deșertăciune. Fiindcă Bunea a fost mare român și tot așa de mare unit. Toată viața și toată activitatea lui stă măturie. Ar fi impietate să mai căutăm a dovedi acest lucru. Față de mărturia zdrobitoare a unei vieți întregi, rost poate avea provocarea la o frază ruotă dintr'pretinsă conversație particulară, spusă te miri când și cu ce înțeles. Și nu văd prealuminății, că chiar din această nedelicată stălcire a unui eventual gest de indignare a lui Bunea, ei tot părliți rămân? A spus mare răposat că mai bucuros se face protestant decât româncatolic! Să zicem. Nici în cazul acesta însă: ortodox. — Quod erat demonstrandum.

P. Reghin. Cunoaștem, de sigur, cazul. Se face doar atâtă vâlva prin gazete în jurul lui. Nu putem avea însă nici o părere în materie. Ar trebui mai întâi să facem cercetări, pentru cari nu suntem chemați și nu suntem cu putință. Nu putem afirma deci, cu certitudine, că profesorul Constantinescu — lași, dela facultatea de teologie din Chișinău, este comunist ori nu. Ceva trebuie să fie la mijloc, dacă s'a ajuns la arestarea lui. Nu putem spune, în schimb, nici dacă deținerea lui în arest preventiv e justificată sau nu. Cert este însă altceva. În semn de protest profesorul de teologie a declarat greș foamei și, spun gazetele, »se află într'o stare disperată și la ultimul grad al unei hotăriri sinucigășe». Iată hotărâre și o faptă care nu poate avea nici o justificare. Morala creștină o condamnă cu toată hotărârea. Se pare însă, că profesorul de teologie universitară nu se sinchisește prea mult de învățătura creștină. Ceea ce este cel puțin tot atât de trist, că deținerea lui și cât propaganda pe care o face pentru o »nouă organizare socială».

Am primit abonamentul pe 1934: Oficiul parohial, Băita; oficiul parohial Peceiu; P. Petrița; D. Valea lungă; L. Mureșeni-Bărgăului; Oficiul parohial, Rogoș Oficiul parohial, Tăuții-de-jos.

Am primit abonamentul pe 1935: I. Baia-mare S. Beiuș-Sonciuș (1/2 an); Parohia Keșița; Societ. lu Isus Totești; Dr. P. Caransebeș.

T. Monoș-Petreu. Am primit abonamentul pe pe 1934. Restanța la Ghida 600 Lei pe 1931, 1932 și 1933. Oficiul parohial, Silagiu. Am primit 1000 Lei. Abonamentul e achitat până la 30 VI 1934.

N. Lăpuș. Am primit abonamentul pe 1932. Mă aveți restanță 400 Lei pe 1933 și 1934.